כהן גדול פרק שני סנהדרין כב.

וכתב הנשתון. כתב נשתנה והלי קרא בעזרא כתיב שהיו כותבין בימיו כתב משונה שנשתנה ע"י מלאך שכתב מנא מנא תקל ופרסין בימי דניאל כתב דאמרי ולשון אמרי ואומר לא כהלין כתבא למיקרא [1](דכיון שחטאו) לא היו יכולין לקרות כתב שכתב המלאך בימי בלשצר והיו שם יהודים הרבה ש"מ נשתנה להם אותו כתב באותו היום: **אם משנה הפורה.** דמז לנו משה רבינו שכתב שבימיו עתיד להשתנות מן עברי לאשורית שנתן להם בימי דניאל וגא עזרא וכתב בו את התורה בכתב אשורית: **בכתב זה נתנה תורה לישראל.** בימי משה ולמה לא כהלין בכתב למקרא דכיון שחטאו בכתב דאשון וכזו את התורה נהפך להם לרועץ לשון מרעץ אויב (שמות טו) שבכתובו: **שובו לבצרון.** לעיר מבצר שלכם לירושלים ואבית שני קא מתנבא: **גם היום מגיד משנה.** מה שבכתב את משנה התורה הזאת: **אשיב לך.** אחזיר לך מה שבכתב את משנה התורה הזאת: **ווי העמודים.** יתדות כסף העשוין כמין אונקלות וקבועים בעמודים שבכסא מוחזין לולאות קלעי האהל והמשכן וכל אונקלאות דומין לווין. אלמא בימי משה עשויין הוין כגון אלנו[2]: **והעמודים לא נשתנו** ל"ג לה בתוספתא [פ"ד] ה"ג בתוספתא [שם] **מה לשונם לא נשתנה** דהא ד"ה בלשון הקודש נאמרה ועדיין בלשון הקודש היא: **כמו קמיע.** קטנה בכתב דק שהיא קלה לשאת: **שויתי ה' לנגדי.** סיפיה דקרא כי מימיני בל אמוט דוד המלך על שם ספר תורה שנכרעינו אמר: **לא נשתנה כל עיקר.** משמע לא נשתנה מהם כלל דהא עליה דר' אתי לאיפלוגי. ומאי לא כהלין כתבא למיקרי: **יעם.** בא"ת ב"ש מנא מנים אם זו וכתב מה שכלל במקום מ"ם כותב יו"ד הסמוכה לה ובמקום נ"ן כותב ע"ש ובמקום אל"ף כותב מי"ו: **ופרסין.** שתי פרישות משמע וזו היא פרישת מלכותו והיכנת למדי ופרס: **ממשום נגקפי אאלרן.** עשאן [3]שלש מיכות של ממשה אותיות ליקף אותיות הרשאותיות של כל מיכה ועשאן מיכה אחת ואחר כך ליקף השניות והשלישיות: **גמ' אסיכים לי.** שכבר נשאתי שמונה עשרה: **חסריה לגנבא נפשיה לשלמא נקט.** כשהגנב חסר שאינו מולא מקום לגנוב מחזיק עצמו בעניה כאיש שלום. כלומר מפני שזקנת ומשם כתב אתה אומר שאני אחוריה לך: **קנאה בה שבע.** שבא עליה י"ג ביאות ומקנאת בין תשמיש לתשמיש ומקנא זה כתוביה שלש עשרה מיכות ומבא בת שבע אל המלך החדרה והמלך זקן מאד ואכיבא השונמית משרת את המלך: **הסיר לו ליחד.** עם אביגיל ואע"פ שנאסר ייחוד של פנייה: **ולא הסיר לו לגרש.** אחת מי"ח ריש אבות[4]: **אור חשך באהלו.** בשביל אהלו ואין אהלו אלא אשתו[5]: **ילרו לעדי אונו.** בתריה כתיב: עמוד

[1]וכתב הנשתון כתוב ארמית ומתורגם ארמית וכתיב [2]לא כהלין כתבא למיקרא ופשרא להודעא למלכא וכתיב [3]וכתב את משנה התורה הזאת כתב הראוי להשתנות למה נקרא אשורית שעלה עמהם מאשור תניא רבי אומר בתחלה בכתב זה ניתנה תורה לישראל כיון שחטאו נהפך להן לרועץ כיון שחזרו בהן החזירו להם שנאמר [4]שובו לביצרון אסירי התקוה גם היום מגיד משנה כתב רשב"א אומר משום ר' אליעזר בן פרטא שאמר משום רבי אלעזר המודעי כתב זה לא נשתנה כל עיקר שנאמר [5]ווי העמודים מה עמודים לא נשתנו אף ווים לא נשתנו ואומר [6]ואל היהודים ככתבם וכלשונם מה לשונם לא נשתנה אף כתבם לא נשתנה אלא מה אני מקיים את משנה התורה הזאת [7]לשתי תורות אחת שיוצאה ונכנסת עמו ואחת שמונחת לו בבית גנזיו אותה שיוצאה ונכנסת עמו עושה אותה כמין קמיע ותולה בזרועו שנאמר [8]שויתי ה' לנגדי תמיד ואידך האי שויתי מאי דריש ביה ההוא מיבעי ליה כדרב חנה בר ביזנא דאמר רב חנה בר ביזנא אר"ש חסידא[א] המתפלל צריך שיראה עצמו כאילו שכינה כנגדו שנאמר שויתי ה' לנגדי תמיד ואידך האי שויתי מאי דריש ביה ההוא דאמר לר"ש דאמר חנה בר ביזנא דאמר רב חנה בר ביזנא אר"ש חסידא לא נשתנה כל עיקר מעולם. דר' אליעזר המודעי לגבי הני רב הוא ולית הלכתא כתלמיד בהרי רב. וכן הלכה כר' אליעזר המודעי וקי"ל כר' אליעזר המודעי שאמרו משמו כי כתב זה לא נשתנה כל עיקר כו'. ולמה נקרא אשורי שמיושר באותיותיו וכו' ולא עוד אלא שגם ר' אומר בכתב זה ניתנה תורה לישראל ר' אומר מפני שמיושר בכתבו וכו' ניתנה התורה לישראל וכיון שחטאו נהפך לרועץ מלשון תרועם ויצג ודעץ כלומר בקושי כמו דבר נערץ דערץ וכיון ששבו חזר להן שנאמר שובו לביצרון אסירי התקוה גם היום מגיד משנה אשיב לך. א"ר שמעון חסידא המתפלל צריך שיראה עצמו כאילו שכינה כנגדו שנאמר שויתי ה' לנגדי תמיד ולמאן דאמר לא נשתנה כתב זה כל עיקר אמאי לא כהלין כתבא למקרא רב בגימטריא הוה כתיב ישת ישת אידך פוג המט. שמואל אמר מתתום נגקפי אאלרן. לרב נפיק מן א"ת ב"ש גר יום טן. הנה מ"ם מן יום ונו"ן מן טן ואל"ף מן את הרי מנא. וכן כולם לשמואל מן מ"ם מתתום ונו"ן מן נגקפי ואל"ף מן אאלרן. הרי מנא. וכן כל אות ואות משלשתן תיבה אחת. ר' יוחנן אמר אנא אנא לר' יוחנן נפיק ליה ממטה למעלה לרב אשי נמא נמא קתל פורסין אות מן אמצע אות מתחלתו ואות מסופו הרי תיבה ופתרון כולן אחד מנא מנא תקל ופרסין: **ירושלמי** וקרא בו כל ימי חייו הדברים קל ותימה ומה אם המלך שצרכי כל ישראל עליו חייב לקרוא כל ימיו ההדיוט על אחת כמה וכמה: **אין** רוכבין על סוסו ולא משתמשין בשרביטו ואין רואין אותו ערום ולא כשהוא מסתפר כו': **ירושלמי** ר' יוחנן סלק גבי ר' יהודה נשיאה נפק לגביה בחלוקא דכימנא א"ל חזור לבית חלוקך דעמרא משום מלך ביפיו תחזינה עיניך כי נפק חמא ר' חנינא בר' סיסי מפצע קיסין מי' מבקע עצים א"ל לית דין כבודך א"ל ומה נעביד ולית מאן דישמשיני א"ל לית לך מאן דישמשך לא הויתה מקבל מתחנויי תרגם רב יוסף מעוני בטבריא שמעו ואת הכהנים אמאי לית אתון לעיין באורייתא אמרין לא הבו לן ישראל כ"ד מתנתא גילון עליהן והקשיבו בית ישראל למה לא יהבתון כ"ד מתנתא לכהניא. אמר ישראל מלכא נסב כולא. ובית המלך האזינו כי לכם המשפט. ספקהם וזה יהיה משפט הכהנים עתיד אני ליפרע מכם שהכל תלוי בכם. שמע ר' יהודה נשיאה וכעס יוסף מעוני פחד וברח וכו' **א"ר** יוחנן אבישג מותרת לשלמה שהוא מלך והמלך משתמש בשרביט המלך. אבל אדוניה הדיוט הוא ואסורה לו. ענין אבישג שאמר לדוד נסכן ואמר לה אסירת לי דהא נסיבנא ר"ח נשי. ואמרה ליה היא חסריה לגנבא כו'. כלומר אחר תשש כחו. ואין בו כח לגנוב. ואמר חזרתני בתשובה. כן אתה זקנת ואין בך כח לתשמיש אשה מפני כך האמר אסירת לי וכו': **א"ר** יוחנן קשין גירושין שהתירו לדוד לייחד בסנהרי ולא הותיר לו לגרש אחת ולישא אחת: כל מי שמתה אשתו ראשונה בחיי כאלו נחרב בהמ"ק ביפיו שנאמר הנני לוקח את מחמד עיניך ובתיב ותמת אשתי בערב. ובמקרא כתיב את מקדשי גאון עזכם. ולא עוד אלא עולם חשך בעדו שנאמר אור חשך באהלו ופסיעותיו מתקצרות

ארבעים יום קודם יצירת הולד. ומ"מ מועיל תפלה כתוך מ' ימים להופכו או לזכר או לנקבה כדאמרינן בברכות (דף ס.) מ' יום קודם יצירת הולד אדם מתפלל על אשתו שתלד זכר אפילו זווג ראשון מתהפך בתפלה כדאמרא במועד קטן (דף יח:) אין מושאין נשים במועד אבל מגרשין שמא יקדמנו אחר ברתמיס: ואימא

עין משפט נר מצוה

ם [א] מיי' פ"ד מהל' תפלה הלכה נז טוש"ע א"ח סי' קי' לא סעיף ג' וברב אלפס ברכות פרק ה דף כה:
ב מיי' פ"ב מהל' מלכים הלכה ח:
סא ג מיי' שם הלכה ג:

רבינו חננאל

שקדמו משה ואע"פ שלא נתנה על ידו נשתנה כתב על ידו דכתיב וכתב הנשתון כתוב ארמית ומתורגם ארמית וכתוב ולא כהלין כתבא למיקרא מכלל שנשתנה הכתב שנאמר וכתב לו את משנה התורה הזאת על ספר כתב דעתיד להשתנות ולמה נקרא אשורי שעלה עמהן מאשור ואין הלכה כמר עוקבא דהא קיימא כתנאי ולא כר' יוסי אלא קי"ל כך שכתב זה ניתן למשה בסיני כדאמרינן מ"ם ופמ"ך שבלוחות בנס היו עומדין וכן ווי העמודים ואין הלכה כמותו שנשתנה אלא כר' אליעזר המודעי דאמר כתב זה לא נשתנה כל עיקר מעולם. דר' אליעזר המודעי לגבי הני רב הוא ולית הלכתא כתלמיד בהרי רב. וכן הלכה כר' אליעזר המודעי וקי"ל כר' אליעזר המודעי שאמרו משמו כי כתב זה לא נשתנה כל עיקר כו'. ולמה נקרא אשורי שמיושר באותיותיו וכו' ולא עוד אלא שגם ר' אומר בכתב זה ניתנה תורה לישראל ר' אומר מפני שמיושר בכתבו וכו' ניתנה התורה לישראל וכיון שחטאו נהפך לרועץ מלשון תרועם ויצג ודעץ כלומר בקושי כמו דבר נערץ דערץ וכיון ששבו חזר להן שנאמר שובו לביצרון אסירי התקוה גם היום מגיד משנה אשיב לך. א"ר שמעון חסידא המתפלל צריך שיראה עצמו כאילו שכינה כנגדו שנאמר שויתי ה' לנגדי תמיד ולמאן דאמר לא נשתנה כתב זה כל עיקר אמאי לא כהלין כתבא למקרא רב בגימטריא הוה כתיב ישת ישת אידך פוג המט. שמואל אמר מתתום נגקפי אאלרן. לרב נפיק מן א"ת ב"ש גר יום טן. הנה מ"ם מן יום ונו"ן מן טן ואל"ף מן את הרי מנא. וכן כולם לשמואל מן מ"ם מתתום ונו"ן מן נגקפי ואל"ף מן אאלרן. הרי מנא. וכן כל אות ואות משלשתן תיבה אחת. ר' יוחנן אמר אנא אנא לר' יוחנן נפיק ליה ממטה למעלה לרב אשי נמא נמא קתל פורסין אות מן אמצע אות מתחלתו ואות מסופו הרי תיבה ופתרון כולן אחד מנא מנא תקל ופרסין: ירושלמי וקרא בו כל ימי חייו הדברים קל ותימה ומה אם המלך שצרכי כל ישראל עליו חייב לקרוא כל ימיו ההדיוט על אחת כמה וכמה: אין רוכבין על סוסו ולא יושבין על כסאו ולא משתמשין בשרביטו ואין רואין אותו ערום ולא כשהוא מסתפר כו': ירושלמי ר' יוחנן סלק גבי ר' יהודה נשיאה נפק לגביה בחלוקא דכימנא א"ל חזור לבית חלוקך דעמרא משום מלך ביפיו תחזינה עיניך כי נפק חמא ר' חנינא בר' סיסי מפצע קיסין מי' מבקע עצים א"ל לית דין כבודך א"ל ומה נעביד ולית מאן דישמשיני א"ל לית לך מאן דישמשך לא הויתה מקבל מתחנויי תרגם רב יוסף מעוני בטבריא שמעו ואת הכהנים אמאי לית אתון לעיין באורייתא אמרין לא הבו לן ישראל כ"ד מתנתא גילון עליהן והקשיבו בית ישראל למה לא יהבתון כ"ד מתנתא לכהניא. אמר ישראל מלכא נסב כולא. ובית המלך האזינו כי לכם המשפט. ספקהם וזה יהיה משפט הכהנים עתיד אני ליפרע מכם שהכל תלוי בכם. שמע ר' יהודה נשיאה וכעס יוסף מעוני פחד וברח וכו' **א"ר** יוחנן אבישג מותרת לשלמה שהוא מלך והמלך משתמש בשרביט המלך. אבל אדוניה הדיוט הוא ואסורה לו. ענין אבישג שאמר לדוד נסכן ואמר לה אסירת לי דהא נסיבנא ר"ח נשי. ואמרה ליה היא חסריה לגנבא כו'. כלומר אחר תשש כחו. ואין בו כח לגנוב. ואמר חזרתני בתשובה. כן אתה זקנת ואין בך כח לתשמיש אשה מפני כך האמר אסירת לי וכו': **א"ר** יוחנן קשין גירושין שהתירו לדוד לייחד בסנהרי ולא הותיר לו לגרש אחת ולישא אחת: כל מי שמתה אשתו ראשונה בחיי כאלו נחרב בהמ"ק ביפיו שנאמר הנני לוקח את מחמד עיניך ובתיב ותמת אשתי בערב. ובמקרא כתיב את מקדשי גאון עזכם. ולא עוד אלא עולם חשך בעדו שנאמר אור חשך באהלו ופסיעותיו מתקצרות

מסורת הש"ס

א) [נ"ל כמ"]. ב) [נ"ל והלמה]. ג) [נ"ל פרס]. ד) [לקמן לה.]. ה) [לעיל יט: כ: סוטה יח. קידושין לב: סוטה מא:]. ו) ניטין 5: [וסס לאמת ר' אלעזר]. ז) ר"ה ו. זבחים כט:. ח) סוטה כ.. ט) רש"ל מ"ז. י) סוטה כ. מו"ק יח: פ"ס. כ) יומות מב:. ל) רש"ל מ"ז. מ) ממש מיכות של שלש אותיות ליקף כנ"ל. נ) [מו"ק ז:].

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ווי וכו' שלנו הס"ל ואח"כ מה"ד מה העמודים לא: (ב) ד"ה ולא התיבו וכו' ריאמה הס"ל ואח"כ מה"ד מבקשין ממנו ממון בשביל נדרו או הנגדל:

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת.

תורה אור השלם

1. וכימי ארתחשׁשׂתא כתב בשׁלם מתרדת וטבאל ושאר כנותיו על ארתחשׁשׂתא מלך פרס וכתב הגשׁתון כתוב ארמית ומתרגם ארמית: עזרא ד ז
2. אדין עלין כל חכימי מלכא ולא כהלין כתבא למקרא ופשׁרה להודעה למלכא: דניאל ה ח
3. והיה כשבתו על כסא ממלכתו וכתב לו את משׁנה התורה הזאת על ספר מלפני הכהנים הלוים: דברים יז יח
4. שובו לבצרון אסירי התקוה גם היום מגיד משׁנה אשיב לך: זכריה ט יב
5. ועמודיו עשׂרים ואדניהם עשׂרים נחשת ווי העמודים וחשׁקיהם כסף: שמות כז י
6. ויקראו ספרי המלך בעת ההיא בחדש השׁלישׁי הוא חדש סיון בשׁלשׁה ועשׂרים בו ויכתב ככל אשׁר צוה מרדכי אל היהודים ואל האחשׁדרפנים והפחות ושׂרי המדינות אשׁר מהדו ועד כוש שׁבע ועשׂרים ומאה מדינה מדינה ומדינה ככתבה ועם ועם כלשׁנו ואל היהודים בכתבם וכלשׁונם: אסתר ח ט
7. שׁויתי יי לנגדי תמיד כי מימיני בל אמוט: תהלים טז ח
8. ודנה כתבא די רשׁם מנא מנא תקל ופרסין: דנה פשׁר מלתא מנא מנה אלהא מלכותך והשׁלמה: תקל תקילתה במאזניא והשׁתכחת חסיר: פרס פריסת מלכותך והיהבת למדי ופרס: דניאל ה כה-כח
9. שׂום תשׂים עליך מלך אשׁר יכתר יי אלהיך בו מקרב אחיך תשׂים עליך מלך לא תוכל לתת עליך איש נכרי אשׁר לא אחיך הוא: דברים יז טו
10. והמלך דוד זקן בא בימים ויכסהו בבגדים ולא יחם לו: ויאמרו לו עבדיו יבקשׁו לאדני המלך נערה בתולה ועמדה לפני המלך ותהי לו סכנת ושׁכבה בחיקך והם לאדני המלך: מלכים א א א-ב 11. ויבקשׁו נערה יפה בכל גבול ישׂראל וימצאו את אבישׁג השׁונמית ויבאו אתה למלך: מלכים א א ג 12. הנערה יפה עד מאד ותהי למלך סכנת ותשׁרתהו והמלך לא ידעה: מלכים א א ד 13. ותבא בת שׁבע אל המלך החדרה והמלך זקן מאד ואבישׁג השׁונמית משׁרת את המלך: מלכים א א טו 14. ואת שׁנית תעשׂו כסות דמעה את מזבח יי בכי ואנקה מאין עוד פנות אל המנחה ולקחת רצון מידכם: מלאכי ב יג 15. ואמרתם על מה על כי יי העיד ביניך ובין אשׁת נעוריך אשׁר אתה בגדתה בה והיא חברתך ואשׁת בריתך: מלאכי ב יד 16. אם אין לך לשׂלם לקחה יקח משׁכבך מתחתיך: משׁלי כב כז 17. כן אדם הנני לקח ממך את מחמד עיניך במגפה ולא תספד ולא תבכה ולוא תבוא דמעתך: יחזקאל כד טז 18. ואדבר אל העם בבקר ותמת אשׁתי בערב ואעשׂ בבקר כאשׁר צויתי: יחזקאל כד יח 19. אמר לבית ישׂראל כה אמר אדני אלהים הנני מחלל את מקדשׁי גאון עזכם מחמד עיניכם ומחמל נפשׁכם ובניכם ובנותיכם אשׁר עזבתם בחרב יפלו: יחזקאל כד כא 20. אור חשׁך באהלו ופרו עליו ידעך: איוב יח ו 21. יצרו צעדי אונו ותשׁליכהו עצתו: איוב יח ז 22. אלהים מושׁיב יחידים ביתה מוציא אסירים בכושׁרות אך סוררים שׁכנו צחיחה: תהלים סח ז 23. כי כאשׁה עזובה ועצובת רוח קראך יי ואשׁת נעורים כי תמאס אמר אלהיך: ישׁעיהו נד ו 24. יהי מקורך ברוך ושׂמח מאשׁת נעוריך: משׁלי ה יח

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com